

Krister Näsén
Enheten för arbetsmarknadsstatistik

Ändringar i AKU i samband med införandet av ramlagen

Innehåll

Bakgrund	3
Privata hushåll	4
Ny hjälpinformation i viktningen	4
Definitionsförändringar	5
Sysseisatta	5
Arbetslösa	6

Bakgrund

I och med införandet av EU:s nya ramlag för den sociala statistiken i den 1 januari 2021 har ett antal förändringar som påverkar skattningarna genomförts i AKU . Dessa förändringar innebär bland annat att målpopulationen har ändrats och att definitionen av sysselsatta har ändrats genom ILO:s 19:e-resolution¹. Intervjublanketten har också ändrats genom inpuharmonisering och samtidigt har också ett nytt viktningsförfarande införts. Det senare är inte kopplat till ramlagens införande utan till att mer aktuella data nu finns tillgängliga i form av månatliga arbetsgivardeklarationer på individnivå (AGI).

De förändringar som har införts i AKU under 2021 innebär ett tidsseriebrott och skattningarna är därmed inte jämförbara med tidigare år. Under 2021 pågår en dubbelmätning med ny och gammal blankett i syfte att fastställa brottets storlek. Utifrån denna dubbelmätning och användning av en tidsseriemodell kommer länkade serier kunna tas fram. Publicering av dessa serier väntas preliminärt ske i början av 2022.

För att delvis kunna överbrygga den skillnad som har uppkommit mellan det gamla och det nya förfarandet innan länkade data finns på plats publiceras från och med AKU avseende april månad serier som syftar till att så långt det är möjligt återskapa det tidigare sättet att ta fram AKU. Serierna är baserade på de 80 procent av det totala AKU-urvalet som får svara på den nya ramlagsanpassade AKU-blanketten och avser åldersgruppen 15–74 år. Observera att denna ansats inte fullt ut gör det möjligt att återskapa det tidigare förfarandet. I detta dokument listas förändringarna och hur de hanterats för att försöka återskapa det tidigare sättet att ta fram AKU.

¹ Resolution from the 19th International Conference of Labour Statisticians 2013.

Privata hushåll

Genom EU:s nya ramlag specificeras att det endast är boende i privata hushåll som ska ingå i målpopulationen samt att värnpliktiga ska exkluderas. Ur ett svenskt perspektiv inkluderas boende i studentkorridorer, inneboende, boende i seniorboenden och servicelägenheter då det faller inom ramen för vad Eurostat definierat som privata hushåll. De som exkluderas ur målpopulationen är personer som bor på så kallade institutionsboenden, såsom gruppboenden för funktionsnedsatta, fängelser och hem för sluten ungdomsvård.

Att en delmängd exkluderas får till följd att befolkningstotalen, som tidigare hämtades från SCB:s register över totalbefolkningen (RTB), numera skattas. Det kan också få en effekt på indelningen i så kallad arbetskraftsstatus dels genom att basen ändras via viktningen och dels genom att personer med vissa egenskaper nu exkluderas ur undersökningen.

I de serier som publiceras avseende arbetskraftstillhörighet enligt tidigare förfarande inkluderas samtliga personer som dragits i urvalet. De som exkluderas ur den ramlagsanpassade AKU då de inte bor i institutionsboenden inkluderas i serierna. Däremot hanteras dessa individer som bortfall då det inte finns några svar från dessa uppgiftslämnare. Det innebär att serierna speglar den faktiska befolkningstotalen oavsett boende men hade de individer som bor i institutionsboenden lämnat svar skulle skattningarna ha kunnat vara annorlunda.

Ny hjälpinformation i viktningen

Skattningarna i AKU bygger på en regressionsestimator där hjälpinformation från olika register används i skattningsförfarandet. I och med AKU januari 2021 skedde en förändring i vilka register som används samt hur vissa befintliga register används. Förändringen avser de register som förväntas samvariera med sysselsatta respektive arbetslösa.

Från Arbetsförmedlingen, Af, används sedan tidigare information om inskrivna hos Af. Den förändring som gjorts i AKU:s hjälpinformation innebär att fler sökandekategorier från Af omfattas i kategorin arbetslösa.

Tidigare har information från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS, använts som hjälpinformation. RAMS framställs på årsbasis och vid användning i AKU:s hjälpinformation har informationen i bästa fall varit 13 månader gammal och i sämsta fall 24 månader gammal. Från och med RAMS avseende referensår 2019 används en ny datakälla och metod för att klassificera förvärvsarbetande i RAMS. Denna nya datakälla är de månatliga arbetsgivardeklarationerna på individnivå, AGI, som finns tillgängliga med en månads eftersläpning för användning som hjälpinformation till AKU. En övergång från RAMS till månatliga AGI-uppgifter innebär därmed en stor förbättring avseende aktualiteten i uppgifterna.

I arbetet med hjälpinformationen sågs att den nya hjälpinformationen resulterade i precisionsförbättringar på upp till 10-15 procent för de utvalda skattningar som studerades. Dessa precisionsförbättringar varierar dock beroende på målstorhet.

De publicerade serierna är så långt det går baserade på det gamla sättet att ta fram vikter. En förändring har skett i den Registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken som inte gör det fullt ut möjligt att återskapa det.

Definitionsförändringar

Den tidigare ILO-resolutionen kring definitioner av bl.a. vilka som skall betraktas som sysselsatta och arbetslösa har ersatts av den 19:e ILO-resolutionen. För sysselsatta har definitionen förändrats medan det för de arbetslösa handlar om en förändring i insamlingsförfarandet till följd av inpuharmoniseringen i medlemsländerna. Frågeformuleringen är också något förändrad.

Sysselsatta

Enligt den 19:e resolutionen så exkluderas vissa personer ur gruppen sysselsatta. Det rör sig om personer som av vissa frånvaroskäl är helt frånvarande från arbetet och frånvaron förväntas vara tre månader eller längre. Detta gäller bland annat helt tjänstlediga utan lön, permitterade, frånvarande pga. arbetsbrist, uppsagda utan arbetsplikt, föräldralediga som inte är berättigade till föräldrapenning samt

säsongsarbetande som inte utför något arbete kopplat till detta under innevarande säsong.

Den nya definitionen av sysselsatta innebär att uppgiftslämnaren skall uppskatta hur lång frånvaron förväntas vara. Det innebär att det inte går att skapa skattningar för 2020 utifrån den nya definitionen då frånvaron tidigare mättes som antal frånvaroveckor fram till referensveckan. Av de som nu klassas som ej sysselsatta långtidsfrånvarande är det inte ovanligt att uppgiftslämnarna har en kortare frånvaro men gör bedömningen att de kommer vara frånvarande mer än tre månader.

Konsekvensen av definitionsändringen blir färre sysselsatta i och med att vissa grupper med längre frånvaro från arbete inte räknas med. I de publicerade serierna har dessa inkluderats som sysselsatta frånvarande hela veckan

Arbetslösa

När det gäller arbetslösa har det inte skett någon förändring i vilka som betraktas som arbetslösa. Däremot påverkas de indirekt av populationsändringen men främst av definitionsändringen för sysselsatta. En delmängd av de som tidigare var klassade som sysselsatta är nu istället arbetslösa vilket så klart påverkar arbetslöshetstalet.